

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.753. Telefon 3173

Delni celibat učiteljic

Amandman k finančnemu zakonu, ki grozi uzakoniti delni celibat učiteljic, ni le razburil vrste učiteljic, temveč je vzbudil tudi pozornost in komentarje v širši javnosti. Izvzemši slovenskih časopisov, ki so se omejili več ali manj samo na registracijo zadeve, se s tem vprašanjem pečejo v daljših razpravah skoro vsi hrvaški in srbski listi. Stališče, ki ga zavzemajo, je povsem enako stališču naše organizacije in učiteljic samih. Utemeljivte tega stališča so tako tehtne in prepričevalne, da bodo morale pri objektivni presoji najti odziv na merodajnih mestih in povzročiti temeljito korekturo predlagane rešitve tega vprašanja. S posebno vneto in odločnostjo se proti sprejemu tega amandmana zavzemajo v posameznih učiteljskih društvih učiteljice, med katerimi se je začel v zadnjem času feministični pokret živahno širiti.

Najbolj se poudarja dejstvo, da omejevanje pravic do možitve učiteljic ne zadeva le učiteljski stan, temveč spada v vrsto splošnih socialnih vprašanj in omejuje državljanske pravice učiteljic. V učiteljskih vrstah je mnogo učiteljic, ki so poročene z neučitelji. Če sedaj so na svojih dohodkih zaradi tega prizadete. Novi amandman pa jih potisne v učiteljice drugega reda nasproti učiteljicam, ki se omože z učitelji. Po vsem upravičena je trditev, da bi se iz enakih vzrokov lahko uvedel celibat za učitelje, ki se poroče z neučiteljicami! Po sedanjem besedilu amandmana bi se okrnjevale pravice enim v dobro drugim, ki so istega stanu in kvalifikacije.

Posebno poglavje tvori vprašanje, ali bo amandman prinesel zaželjeni uspeh, t. j. ali bo mogel ublažiti vzroke, zaradi katerih je bil predlagan!

Predlog zanj je povzročilo veliko število brezposelnih učiteljskih abiturientov, ki čakajo že leta in leta na službo. Predlagateljic pričakujejo, da bo dobršno število učiteljic raje zapustilo službo, ko da bi ne stopilo v zakon z neučiteljem.

Ako postavimo tem pričakovanjem nasproti drug vzrok, t. j. kakaj službujejo učiteljice tudi kot zakonske žene, se nam bo jasno pokazala zgrešenost nameravanega amandmana. Ni ne kaprica ne pohlep, ki prisili učiteljice, da ostanejo v večini primerov v službi tudi po omožitvi, temveč neizprosna socialna potreba. Ponajveč se učiteljice poroče z državnimi uradniki. Kdaj je državnemu uradniku mogoče vzdrževati družino? Uradniku z maturo komaj po 20 letih službe, z akademsko izobrazbo pa komaj po 15 letih. Obama torej po 40. letu starosti! ako mu seveda uspe dobiti službo koj po dovršenih študijah.

Ali vključ temu bi bil amandman več ali manj razumljiv, ako bi bile naše šole prenatrpane z učiteljstvom in bi se za dogleden čas nikjer ne pokazala potreba po otvoritvi novih in po razširjenju starih šol. Pa je to stanje povsem nasprotno! Minister prosvete je v svojem poročilu poudaril, da je v naši državi nič manj ko 233.000 otrok, ki vobče ne obiskujejo šole, četudi je zanje obvezna. (Poznamo tudi v naši banovini primere, kjer cele vase že leta in leta ne pošiljajo svojih otrok v preoddaljene šole.) Ako računamo po 100 teh otrok na vsakega učitelja, bi bilo tedaj neobhodno potrebno nastavitvi takoj 2330 novih učiteljev. Ako bi pa upoštevali moderne zahteve pedagogov, bi se to število moralo vsaj podvojiti! To pomeni, da bi učiteljstva primanjkovalo!

Oglejmo si sedaj amandman tudi s te strani! Z uvedbo delnega celibata in morebitne zaposlitve brezposelnih na mestih z neučitelji poročenih učiteljic, bi se število otrok brez pouka prav nič ne zmanjšalo, ker bi brezposelni le zavzeli po poročenih učiteljskih izpraznjena mesta. Še huje: Marsikatero tako mesto bi se za delj časa sploh ne moglo zasesti, ker bi primanjkovalo kredita! V amandmanu je namreč izrecno poudarjeno, da se bo odškodnina v iznosu enoletne ali polletne plače za poročene učiteljice morala izplačati iz istih proračunskih kreditov, iz katerih prejema učiteljstvo svoje plače in doklade, dokler se ne vnese v proračun za to potrebni kredit. Vsaj pol leta bi se tedaj v največ primerih noben učitelj ne mogel nastaviti na izpraznjenih mestih. Število otrok brez pouka bi rastle, namesto da bi se krčilo.

Z delnim celibatom učiteljic bi ne bilo dovoljno rešeno vprašanje krize v vrstah brezposelnih učiteljskih abiturientov tudi če bi amandman dosegel, da bi se učiteljice zaradi možitve odpovedale službi. Povoljna rešitev tega vprašanja se bo dosegla le tedaj, ko se bodo naša sredstva za kreiranje novih učiteljskih mest z otvoritvijo novih šol in z razširjenjem že obstoječih, kjer je za to potreba. Le tako bo mogla hoditi naša kultura vstric z drugimi narodi Evrope.

Ne bo odveč, če se pri vprašanju delnega celibata vprašamo: Kaj pa če ne bo prinesel pričakovanega uspeha in se učiteljice zaradi socialnih razmer raje ne bodo omožile ali le v majhnem številu? Ali ni logična posledica takega neuspeha, da je prihodnje leto pričaku-

kovati nov amandman, ki bi celibat razširil tudi na drugi del učiteljic, ne da bi dal možem možnost vsaj prilično stanu primerno vzdrževati svoje družine?

Vprašanje naše šole in nezaposlenih učiteljev je postalo problem. Rešitve zanj je treba iskati drugje, ne pa v okrnjenju državljan-

skih pravic enega dela uradništva, posebno tedaj ne, če so rezultati takega okrnjenja več kot dvomljivi!

Zelimo, da bi še v zadnji minuti prodrla tudi na merodajnih mestih zavest, da je tak način reševanja tega problema zgrešen.

— bič —

Amandman o celibatu učiteljic in pridobljene pravice državnih uslužbencev

»Politika« z dne 19. marca t. l. prinaša naslednji zanimiv članek, ki ga zaradi njegove važnosti v celoti ponatiskujemo.

V vseh uradniških vrstah, a še posebej med učiteljstvom je vzbudil veliko pozornost in strah amandman o položaju učiteljic in otroških vrtnaric o priliki sklepanja zakona. Ta amandman je vlada predložila in narodna skupščina ga je sprejela.

Po iznešenih mišljenjih o nepravilnosti take rešitve vprašanja nezaposlenih učiteljic in učiteljev, o čemer je v »Politiki« od 15. t. m. pisal g. Ivan Dimnik, predsednik učiteljskega združenja, je ta nenavadni amandman povzročil razumljivo skrb med uradništvom.

Poleg razlogov, ki jih je iznesel gospod Dimnik, je potrebno, da se ta amandman premotri tudi s pravne in splošne nacionalne strani.

Prvo, kar se opaža, je to, da se je v razpravi o tem amandmanu, katerega uzakonitev bi predstavljal zelo neprijeten precedent, razumelo tako, da bo imel retroaktivno veljavo. Toda o tem ne more biti govora, ker osnovni princip pravne zavesti in gotovosti je ta, da se ne sprejemajo zakoni z retroaktivno veljavnostjo. Pravne odnose, ki so nastali v času veljavnosti prejšnjih zakonskih odredb, je treba upoštevati po istih zakonih in ne po novih. Zaradi tega zakoni učiteljic in otroških vrtnaric, sklenjeni z neučitelji — že preden je stopil v veljavo ta amandman, se morajo upoštevati po prejšnjih zakonskih določbah, ki niso prepovedale takih zakonov. Uporabljanje novega amandmana bi pomenilo najbolj grobo kršitev pridobljenih pravic, pomenilo bi kršitev najosnovnejšega pravnega principa.

Ampak novi amandman uveljavljen z dnevom uzakonitve prav tako krši pridobljene pravice uradnikov ter je v nasprotju s principom uradniškega zakona. Po § 113. uradniškega zakona »Uradniki zvaniki in služilji izpolnijo pogoj za pridobitev pravice do osebne pokojnine, ko dovrše deset let, ki so jih dejanski prebili kot taki v aktivni službi, pri državnih uradih, zavodih in ustanovah.«

Torej so uslužbenci kot taki pridobili pravico do pokojnine in to je njihova »pridobljena pravica«, ki se mora spoštovati po vseh pravnih principih. To načelo se dosledno izvaja v celem uradniškem zakonu, kar je razvidno iz § 104, točka 16, kjer so navedeni primeri, ko državnemu uslužbencu preneha služba. V § 105. se navajajo vsi načini, po katerih preneha služba državnim uradnikom, kdaj pride do odpustitve in upokojitve. Po tem predpisu splošnega uradniškega zakona sme biti državni uslužbenec, ki je pridobil pravico do pokojnine samo upokojen, v kolikor ni s sodno razsodbo določeno, da zgubi to pravico, ali pa se te svoje pravice prostovoljno odreče. Ta princip je torej jasno izražen, v sledečih besedah drugega odstavka § 105.: Če preneha služba po točkah 3. do 7., 13., 16. § 104. se državni uslužbenec odpusti, ako že ni pridobil pravice do pokojnine, sicer pa se upokoji.

Ako se primerja tekst amandmana, v katerem je rečeno: »ako take učiteljice odnosno otroške vrtnarice izpolnijo pogoje za pridobivanje osebne pokojnine, dobijo enkrat za vselej namesto pokojnine odpravnino« se iz teksta in principov uradniškega zakona razvidi očitno nesoglasje med predlonim amandmanom in uradniškim zakonom.

Princip spoštovanja pridobljenih pravic je dosledno izveden v § 259. uradniškega zakona, po katerem uslužbenci, ki so po prejšnjem uradniškem zakonu prejeli po svojem položaju večjo plačo nego jim pripada po novem zakonu, so še nadalje prejeli to povečano plačo, dokler z napredovanjem po novem zakonu niso dosegli višine prejšnje plače, in ta plača se jim uračunava »v osnovo za osebno pokojnino«.

Zaradi tega nastane vprašanje, kakšen greh naredijo učiteljice in otroške vrtnarice, ako se poročijo z neučiteljem, da pridejo zaradi njega v najtežji položaj državnega uslužbenca, ki zgubi pridobljene pravice do svoje pokojnine. Kakšen greh so naredile, da se izenačujejo z onimi uslužbenci, ki se grobo pregrešijo proti zakonskim predpisom (z defraudanti, lopovi, falsifikatorji), in na osnovi § 105., odstavka 1., izgubijo pravico do pokojnine? Po novem amandmanu se z učiteljicami in otroškimi vrtnaricami, ki stopajo v

zakon z neučiteljem, postopa mnogo slabše nego z onimi osebami, ki so pokradle milijone državnega denarja. Po tem amandmanu bi bil ta veliki greh učiteljic njihova poroka. Ampak, ker po členu 21. naše ustave »zakon, robinja in otroci stoje pod zaščito države«, izhaja iz tega, da je amandman v taki obliki ne samo v nasprotju z osnovnimi pravnimi principi, z uradniškim zakonom, nego je v nasprotju tudi z osnovnim zakonom v naši državi, to je z ustavo.

Zaradi spoštovanja osnovnih pravnih principov, ki se po vsem svetu respektirajo, in zaradi ugleda naše države, je neobhodno potrebno, da se ta amandman, ako že ne povsem ukine, vsaj izpremeni v toliko, da se učiteljice, ki se poročijo z neučiteljem, upo-

Učiteljski pevski zbor na poti

UPZ je na poti po jugo-vzhodnem delu naše države, da proslavi 25 letnico osvoboditve Južne Srbije in da počasti spomin svojega pok. predsednika Emila Adamiča. V četrtek 18. t. m. se je odpravil 70 slovenskih učiteljev in učiteljic na jug z nezlomljivo voljo pokazati jugoslovenski javnosti svoje razumevanje in spoštovanje do narodnih svetinj, zavedajoč se, da mora biti učitelj in vzgojitelj prvi, ki jih odkriva in čuva. Pot v to deželo borbe za svobodo, trpljenja in junaštva bo slovenskemu potujočemu učitelju samo poglobila vero in zaupanje v moč svojega naroda.

Borovo.

Borovo-Bat'a! Tam, kjer je bilo pred petimi leti še samo polje in majhna vasica s tem imenom, se danes dvigajo ogromne tovarniške stavbe ameriškega štila. 22 oseb sezi da v petih tednih petnadstropno palačo! Ob priliki zračnega napada »sovražnika« je v slabih dveh urah 1200 delavcev demontiralo ves tak objekt in delalo naprej svoje delo po njivah in cestah naokoli, kakor da se ni ničesar zgodilo. Kolektivizem in demokracija!

Ves ta način dela in življenja naseljencev se najraje zrcali v metodi poučevanja na tamošnji šoli, ki nosi ime našega mladega kralja. Delovne zajednice obdelavajo v zračnih, svetlih in prostornih sobah snov okoli premakljivih mizic in stolčkov s prav vsemi potrebnimi šolskimi potrebščinami, za katere skrbi ravnateljstvo tovarne Bat'e. Naši pevci in pevke so imeli z ondotnim učiteljstvom po ogledu šole konferenco, na kateri jim je upravitelj Tlačik Ferdinand, Slovak rojen v Jugoslaviji, natančno pojasnil principe pouka. Z neomajnim zaupanjem gledajo v ravnatelja Bat'inih tovarn v Borovem g. Toma Maksimovića, ki ni samo propagator kolektivnega dela, temveč tudi velik zagovornik šole in prosvetni mecen. Šola bo kmalu pretesna, število otrok okoliških kmetov raste iz leta v leto; a živijo brez strahu, saj si jo lahko povečajo v enem tednu — tako se je izrazil tov. Tlačik in verjamemo mu.

Zvečer je UPZ imel svoj koncert v velikem in povsem novem domu prosvete v znamenju svečane otvoritve. Prosvetitelji so otvorili in posvetili tako novo hišo v Borovem za delaysko izobraževališče.

Koncert je aranžiral naš rojak Ivan Gorenjšek, ki je ustanovil pevsko društvo »Radiša«, kateremu predseduje sam ravnatelj Bat'e. Med odmorom sta se slov. pevcem poklonili dve učenci v imenu mladine, a delovni aranžer lepega večera pa za pevsko društvo »Radiša«. Značilne so besede, ki jih je ravnatelj tovarn g. Maksimović sam spregovoril našim pevcem na banketu. Rekel je: »Tu živijo ljudje iz vse naše države, ljudje, ki grade novo mesto za primer domovini, kaj se doseže s skupnim in produktivnim delom. — V naši sredi ste nam odkrili tudi zaklad, za katerega nismo znali, naš Ivan Grbec je — komponist!«

S povabilom, da jih UPZ poseti čez nekaj let, je zaključil g. ravnatelj pojedino, katero je priredila tovarna sama.

Beograd.

Še isti večer — na predvečer Jožefov in Jožic — se je zbor odpravil preko Vinkovcev v Beograd, kamor je prispel drugi dan v zgodnjih jutranjih urah, ko je zarja oblikovala nad njim čudovito lepe siluete streh in stolpov. Prva pot naših pevcev je bila v postelje

VSEBINA:

Delni celibat učiteljic.

Amandman o celibatu učiteljic in pridobljene pravice državnih uslužbencev.

Učiteljski pevski zbor na poti.

V znaku jugoslovansko - bolgarskega bratstva.

Pravilnik za izvrševanje uredbe o vzdrževanju narodnih šol.

Učiteljevo delovanje nekdanj in sedaj.

LISTEK: Predrago dekle.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

kojijo in ne odpustajo z odpravnino. To zahteva pravica.

Po vsem tem je senat poklican, da naredi svojo dolžnost in zadovolji ne samo učiteljice, nego tudi vse državne uradnike, ker je s tem amandmanom prizadeta pridobljena uradniška pravica. Vedeti je treba, da s sprejetjem takih amandmanov izgubi uradništvo vero v sigurnost svoje pokojnine, ki jo je s svojim delom v službi države in svojim vplačevanjem v pokojninski fond popolnoma zaslužilo. Od tega ima škodo samo država.

Učiteljskega doma, da nadomestijo, kar so v dveh nočeh vožnje zamudili in da se pripravijo za večerni koncert, ki se je vršil v najlepši in največji dvorani Kolarčeve zadužbine. Spominskemu koncertu, ki je obsegal same Adamičeve skladbe, so prisostvovali poleg velikega števila v Beogradu živečih Slovencev in ostale javnosti tudi minister dr. Krek, senatorji Al. Kramer, Pucelj, dr. Nemet, dr. Zec, Grga Andjelinovič, predsednik drž. sveta Sagadin ter poslanci Pastorović, Lenarčič, dr. Videc Anton, ki je posredoval in dosegel četrtrinsko vožnjo za UPZ od Beograda naprej. Do Beograda so se morali člani namreč voziti s svojimi uradniškimi legitimacijami, nekateri pa celo s celo karto. Navzoča sta bila nadalje glasbeni kritik in skladatelj dr. M. Milojevič in bivši dolgoletni pevovodja in ustanovitelj UPZ Srečko Kumar. Med spominskim govorom tov. Supančiča je občinstvo stoji počastilo spomin velikega slovenskega guslarja E. Adamiča.

Vidno vzradoščen je čestital pevcem in pevkom v garderobi načelnik ministrstva prosvete g. Jakšič v imenu gospoda ministra prosvete k tolikšnemu uspehu, naglašajoč, da je zbor na prvi poti in je zelo zadovoljen, da so prišli tudi slov. prosvetitelji proslavljati osvobodjenje svojih bratov. Pohvalil je požrtvovalnost članov, ki sicer raztreseni no širni Sloveniji — vršijo s takimi turnejami veliko kulturno nalogo. Prosil je vodjo turneje tov. Draga Supančiča, da se na povratku oglasi v njegovi pisarni in referira o uspehih UPZ.

Srce Šumadije — Kragujevac.

Vzpodbujeni in veseli velikega uspeha, ki so ga pevci dosegli v Beogradu so se 20. marca obrnili od Save in Donave proti jugu v Kragujevac. Tik pred odhodom brzovlaka so prinesli s prometnega ministrstva dovoljenje za četrtrinsko vožnjo, ki je prihranilo zboru mnogo denarja. Pevci in pevke so bili hvaležni za tako lepo priznanje težkega dela po turnejah.

V Kragujevcu so zbor sprejeli borbeni in ognjevitvi Šumadinci ter rojaki Slovenci s toli gostoljubnim načinom, ki je priložen samo Slovanom. Vojaška godba 18. pešpolka in glasovi otrok! Na postajo so prišli župan mesta g. K. Božič, ki je prvi pozdravil goste, vsi vojaški dostojanstveniki v zastopstvu divizionarja, predsednik JUU za kragujevaški in gruzanski sres Dragiša Mihajlovič — vo litelj vsega gostovanja — učiteljstvo, prota, gasilci, gimnazije, učiteljske, ženska obrtna šola, Slovenci, predsednik pevškega društva »Triglava« Stanič Jože, po dva zastopnika-častnika vsake vojaške edince v Kragujevcu ter mnogo občinstva. Po oficijelnih pozdravih so odkorakali gostje v spremstvu vseh zastopnikov z godbo na čelu skozi mesto pred spomenik padlim Šumadincem, kjer je spregovoril par iskrenih in kremenitih besed tov. Mihajlovič.

V prepolni dvorani hotela »Jadrana« je UPZ odkrival Šumadincem lepoto slovenske pesmi, a Slovencem obujal spomine na ožjo domovino. Seveda so bili tu člani zbora gostje mestne občine in gostje meščanov, ki so jih rade volje sprejeli pod streho, kjer so si pripovedovali o lepoti Slovenije in o junaških bitkah s Turki. Sivoglavji bojevnik nikakor ne morejo pozabiti svojega kralja Aleksandra in vselej, kadar govore o njem, pristavljajo tiho »Siromah«.

Danes 21. marca smo v Nišu. Nasvidenje. Vir.

V znaku jugoslovansko-bolgarskega bratstva

Minister Kazasov med učiteljstvom škofjeloškega okraja

V lepo okrašeni risalnici in ob prisotnosti mnogih odličnih domačinov je priredilo učiteljsko društvo za škofjeloški okraj preteklo soboto jugoslovansko-bolgarsko proslavo, ki se je razvila v izredno pristrčno pa obenem mogočno manifestacijo bratstva vseh južnih Slovanov. Slavju je dala osobito slovesno obležje prisotnost ministra in poslanika g. Dima Kazasova, ki se je mudil vse predpoldne in tja do 15. ure v vrstah učiteljstva.

Predsednik tov. Vojteh Debeljak je uvodoma pozdravil vse goste, nakar je sledila deklamacija Gregorčičeve Velikonočna. Slavnostna beseda je pripadala tov. Jožetu Zupančiču, ki je v vzneseših stavkih poveljeval prijateljski pakt med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki naj prinese obema bratskima narodoma lepe in srečnejše dni v delu za porast in veličino Slovanstva. Govornik še ni končal, ko je mahoma zaorila dvorana navdušenih vzklikov. Povsem nenapovedan je vstopil v dvorano minister Kazasov v spremstvu tajnika JB lige g. Bučarja in dam ge. Silve Vrtačnikove in gđc. Nade Zerjavove. Viharne ovacije kar niso hotele ponehati in le polagoma so se prisotni toliko pomirili, da je mogel tov. Zupančič končati. Deležen pristrčnega priznanja za svoja lepa izvajanja je spregovoril potem predsednik društva, toplo pozdravljajoč gospoda ministra, želeč, naj bi bila započeta proslava le osnovni člen h gradnji bratstva med vsemi Jugoslavlani. Gospodu poslaniku izreka v imenu učiteljstva, kakor tudi Škofjeločanov najlepšo dobrodoščilo! Živa beseda, jasnost jezika in lepota izvajanj so zajeli dvorano, ko je izpregovoril in se zahvalil g. minister. Kakor mati, vzgaja in uči tudi učitelj mladino in ji vceplja v nežna srčca nauke za življenje. Iz tenkega stebelca se razvije mogočno drevo, takisto je s človekom, ki more, prav poučen in navdahnjen storiti, mnogo za koristi celote, potem ko odraste. Veseli ga, da se zavzema učiteljstvo za idejo slovanške skupnosti, kajti to mu je jamstvo, da bo tudi mladina tako vzgojena.

Njegova izvajanja, pravcata pesem globokega in neomahljivega slovanškega čustvovanja, so seveda žela ogromno priznanja, ovacije so se ponovile, burnega pritrdjevanja ni hotelo biti kraj. Zatem je pozdravil zbor v imenu JBL g. Bučar, nakar je pod vodstvom tov. Korenčana zapel pevski zbor, ki je že pred otvoritvijo zapel »Od Urala...«, še obe državni himni in Rodno pesem. Sledil je pristrčen intermezzo učiteljeve soprige g. Pinteričeve, ki je kot Bolgarka iz Burgasa nazdravila Slovanstvu, potem pa je pričel koncertni del prireditve. Najprej je nastopil solo čelist, Škofjeločan, g. Adolf Ravnihar in izvajal z mojstrsko interpretacijo težko skladbo. Laskavega priznanja je bil deležen potem tov. Korenčan, baritonist, ki je zapel Izis in Oziris in Dedek samonog s spremljevanjem klavirja. Zelo lep je bil tudi godalni Mozartov trio, ki so ga izvajali gg. Gračner, Haladova in Ravnihar, ter želi zaslužni aplavz. Kot zadnji je zopet nastopil čelist, ki je tokrat s spremljevanjem klavirja izvajal čudovito lepo in tehniško mnogo zahtevajočo Tarantello.

Sledila je recitacija v bolgarščini, potem pa je bila sprejeta pozdravna brojavka bolgarskemu učiteljstvu v Sofijo in sprejet sklep,

da bo učiteljstvo prostovoljno služilo interesom zblizanja med vsemi južnoslovanskimi brati ter gojilo praktično vezi z medsebojnim zamenjavanjem stanovanj v prostem času. S himno Hej Slovani, ki jo je pela vsa dvorana stoji in z največjim navdušenjem, je bil skoro dveurni spored zaključen.

Po kratkem odmoru je sledil nastop učitelja tov. Demšarja iz Poljan, ki je nastopil z otroki in obravnaval temo o Bolgariji. Poku je prisostvoval tudi g. minister.

S situacijskim poročilom, ki ga je podal tov. predsednik, je bilo zelo lepo in izredno zborovanje zaključeno, učiteljski predstavniki pa so hoteli, da razkažejo odličnemu prijatelju našega naroda lepote Škofje Loke. Vzradosčen nad prireditvijo, kakor tudi nad lepoto

Pravilnik za izvrševanje uredbe o vzdrževanju narodnih šol*

1. Izdelava proračunskega predloga.

Člen 1. Proračunski predlog za izdatke narodnih šol, ki so preneseni s členom 4. uredbe o vzdrževanju narodnih šol na banske uprave, sestavijo upravitelji narodnih šol po zaslišanju učiteljskega zbora.

Pri izdelavi računskega predloga naj gledajo šolski upravitelji na to:

a) da se ugotove vse šolske potrebščine za dotično proračunsko leto;

b) da se natančno določi znesek kredita za posamezne potrebščine in pri tem najstrože izvede načelo umnega varčevanja;

c) da se s proračunom posebej predlože potrebni podatki in obrazložitev in tako opraviči višina v proračunu predlaganih kreditov.

Člen 2. Proračunski predlog, sestavljen po obrazcu, ki mora ustrezati navodilom za izdelavo proračuna in ki ga predpiše banska uprava, mora predložiti šolski upravitelj najkasneje do dne 10. junija vsakega leta krajevnomu šolskemu odboru obenem z obrazložitvijo, omenjeno v točki c) člena 1. tega pravilnika.

Člen 3. Krajevni šolski odbor pregleda proračun in poda zapisniško svoje pripombe. Tako pregledani proračunski predlog z zapisnikom krajevnega šolskega odbora vred predloži šolski upravitelj pristojnemu sreskemu načelniku do dne 1. julija vsakega leta. Obenem predloži sreskemu načelniku tudi še tri prepise predloženega proračuna.

Člen 4. Sreski načelnik zbere proračunske predloge vseh narodnih šol vs vojem srezu, jih pregleda in vpiše v vseh štirih proračunskih primerkih svoje predloge v razpredelek, ki je za to določen; pri tem upošteva tudi opravičene pripombe krajevnega šolskega odbora. K proračunskemu predlogu vsake šole mora biti priloženo tudi mnenje sreskega načelnika in obrazložitev izprememb, ki se morada predlagajo.

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 5. oktobra 1936. št. 230/LVI/583. — Uredbo o vzdrževanju narodnih šol gl. »Službeni list« št. 601/76 iz 1. 1936.

Čitateljem in sotrudnikom

želita

veselo Veliko noč

Uredništvo in uprava „Učiteljskega tovariša“

Predrago dekle

Zdi se mi, da se čisto brez potrebe razburjaš, kajti zapisano je, da je osebna svoboda zajamčena. Treba je torej le verovati, nič drugega ko verovati in je človeku takoj bolje, prijetneje, obidejo ga sončne misli, v očeh mu zacvete pomlad in nekako pozabi na svojih osem sto dinarjev, za preplačano obleko, na hribovsko samoto in na vse tegobe, sedanje in pretekle. Seveda, tisto je že res, da si celo divja zverjad izbira druga in družico po mili volji, toda moraš vedeti, da je tisto pač zverjad, ki ne pozna postav in sveta. Ti si pa vendar nekaj več, če natančno pomislimo, spadaš prav za prav med inteligenco, med najnižjo sicer, čeprav si menda pretolkla nekaj semestrov na univerzi, imaš pa zato nešeto varuhov, ki skrbje za tvoj naravni razvoj. Moraš torej priznati, da uživaš veliko več zaščite ko kako drugo bitje. Sicer ti je pa osebna svoboda zajamčena in nima nihče nič proti temu, če pogineš kje v gozdu od lakote ali se na kak drugačen način tiho izmuzneš s tega sveta, da le ne napraviš tega človeštvu v spotiko, za slab vzgled. Gre le zaradi harmonije, zaradi miru. Živimo tako prijetno življenje, lagodno, brezskrbno, da res ni potrebno, da bi ga po nemarnem razburjala. Tisto je že res, da so postave včasih nerodne, so bile pač modreci že utrujeni, ko so jih delali, toda to smo že vse skušili. Greš po cesti, stoj, postava! Hočeš hoditi, stoj, postava, ta in ta paragraf! Hočeš zavriskati, spet postava! Tudi pridušiti se ne smeš, glasno preklinjati pa že sploh ne. In to je vse le zaradi harmonije, zaradi splošnega zadovoljstva, ki naj preveva vso milo domovino. In če je v tebi kaj ljubezni do vsega, do naroda, do domovine,

do napredka sploh in zlasti do napredka, potem boš požrla malenkostno jezico, zahvalila Boga, da si sploh srečno prišla na svet in spet navdušeno prijela za delo. Kaj se nisi slišala, da ga ni zvišenejšega poklika kot je tvoj? Saj so te učili v šoli, brala si v knjigah in moraš že verovati. Ali ni to lepa, ginljiva slika: mlado dekle nekje v hribih, rože na mizi, nekaj knjig, osem sto dinarjev plače, zraven pa čisto navdušenje in lepo duhovno življenje? Sicer ti je pa osebna svoboda zajamčena in lahko napraviš, kar hočeš, če bi bila nezadovoljna. Ljubezen? O tem se pač ne bova več menila. Kako sploh prideš s takim razgovorom? Besedo ljubezen nameravajo sploh črtati iz slovarjev; izkazala se je za neuporabno zastarelost, ki nima z modernim življenjem nič opravka. Ponekod jo bodo nadomestili z besedo patriotizem, ponekod z zvestobo, drugod s poslušnostjo. Seveda prav natančnega pomena ti nadomestki ne bodo dali, toda se bo že shajalo, če je svet drugače zadovoljen. Ko že živimo v času različnih drugačnih nadomestkov in se nič ne razburjamo, se bomo tudi s tem kmalu potolažili. Zdi se mi torej, da nisi na pravem potu. Zaradi ljubezni ne skrbi. Za stran materinstva? Saj je ljudi preveč. Res, da je Lahov čez štirideset milijonov in da so oznanili neko tekmo v rojstvih in razpisali celo nagrade, toda tisto so nori ljudje. Mar ne vidiš, koliko je skrbi z vsakim človekom? Sole so prenapolnjene, bolnice in kaznilnice tudi, agrarno reformo smo že izpeljali, poslance imamo določene že za desetletja naprej — kje naj bi jih torej zaposlili? Zato bi morala biti prav za prav še vesela. Slab socialni položaj? Beži, beži, to je fraza, ki so jo odkrili neki rdeči sociologi. Da nisi mogoče tudi ti krenila kam na levo? Bog ne daj! Tam te bodo čisto

Vesele velikonočne praznike

Vsem članicam in članom

želi

JUU — sekcija za dravsko banovino

naše slovenske zemlje, se je g. Kazasov malo pred 15. uro poslovil in odhitel nazaj v Ljubljano.

Prireditve učiteljskega društva je vzbudila po vsem mestu izredno pozornost; s tem pa je bil bistveni namen: služiti interesom zblizanja med obema narodoma, dosežen. Udeležba s strani učiteljstva je bila nad vsako pričakovanje visoka. Le kakih 10 organiziranih tovarišev je izostalo, vsi ostali so bili na stanovskem zboru.

Mi pa, tovariši in tovarišice: Po začetni poti naprej, brez prestanka, po smereh, ki nam jih je dala sobota!

Člen 11. Sreski načelnik izplača upraviteljem narodnih šol v svojem srezu načasne priznanice iz prejetega denarja takoj vsote, ki so določene z razporedom banske uprave za vzdrževanje posameznih narodnih šol; obenem pa jim pošlje tudi en primerek tega razporeda.

Denar se pošlje upraviteljem s knjigo za denarne pošiljke in se vknjiži pri sreskem načelniku v blagajniški dnevnik kot izdatek.

Zbrane časne priznanice upraviteljev narodnih šol pošlje sreski načelnik skupaj bankski upravi, obenem pa vrne denar, ki ga posameznim šolam, ker je bila šola trajno ali začasno zaprta, ali pa iz kakega drugega razloga ni mogel izplačati. Tako reši sreski načelnik svojo časno priznanico, izdano bankski upravi za ves znesek denarja, ki ga je prejel za svoj srez.

Sreski načelnik ima vse vsote, ki jih je poslal šolskim upraviteljem, v posebnem razvidu in skrbi, da se dvignjene vsote pravočasno izpričajo.

Če se šolski upravitelj odstavi, premešči ali iz službe odpusti, mora sreski načelnik, preden ga razreši dolžnosti, od njega zahtevati, naj izpriča prejeti znesek z rednimi listinami in vrne morebiti ne porabljeni del denarja. Če se šolski upravitelj tej zahtevi ne odzove, je sreski načelnik upravičen ukreniti vse, česar je treba, da se zavaruje terjatev-banske uprave iz prejemkov dotičnega upravitelja ali kako drugače.

Člen 12. Šolski upravitelj vpiše prejete vsote v svoj blagajniški dnevnik na strani prejemkov, vsa izplačila iz tega denarja pa vpiše tudi v blagajniški dnevnik na strani izdatkov. Šolski upravitelj mora hraniti prejeti denar na varnem kraju, ker je osebno zanj odgovoren. Če se ne bi mogel denar hraniti na varnem kraju, ga mora šolski upravitelj naložiti pri najbližjem poštnem uradu na vložno knjižico Poštne hranilnice.

III. Postopek pri nabavah.

Člen 13. Vse nabave se opravljajo po določbah iz člena 7. uredbe o vzdrževanju narodnih šol; pri tem se je ravnati, kolikor je le mogoče, po zakonu o državnem računovodstvu. Člane komisije za nabavo v šolskem kraju postavi v začetku proračunskega leta sreski načelnik za vsako šolo, in sicer po tri redne člane in po tri namestnike. Za komisijske člane se postavljajo predvsem učitelji na tej šoli. Če ni teh v zadostnem številu, se vzamejo osebe z druge narodne šole, če je v kraju, ali pa, ko možnosti, drugi državni uslužbenci. Če se ne da komisija sestaviti na ta način, se smejo vzeti za komisijske člane kakor tudi za njih namestnike člani krajevnega šolskega odbora.

Za nabave, ki se morejo opraviti samo v sreskem kraju, sestavi sreski načelnik stalno komisijo treh članov in treh namestnikov, upošteva sprejeto razloženo sestavo, in opravlja ta komisija v sreskem kraju nabave dotičnih potrebščin za vse šole v srezu.

Tako krajevne komisije kakor tudi sreske komisije so stalne; njih mandat traja do konca proračunskega leta.

Šolski upravitelj je pri nabavah zeziser.

Nabave šolskih potrebščin se vrše takole:

Šolski upravitelj sestavi, brž ko prejme poročilo o njemu odkazani vsoti za vzdrževanje šole za dotično trimesečje, za vsako vrsto potrebščin predpisani referat in izroči te referate, kolikor se morejo opraviti nabave v šolskem kraju, pristojni komisiji, da poda svoje poročilo in nabavni predlog.

Za nabave, ki se morejo opraviti samo v sreskem kraju, sestavi upravitelj tudi posebne referate in jih pošlje komisiji, določeni za nabave v sreskem kraju.

Od ene kakor druge komisije priskrbljena poročila predloži upravitelj sreskemu načelniku, ki komisijska poročila pregleda in postavi na dotična komisijska poročila, če jih usvoji, zaznamek:

»Odobrujem, da se opravi nabava po gornjem predlogu komisije pri g. .... za ceno .... dinarjev, in odrejam izplačilo, ko komisija ugotovi, da se je nabava res izvršila in to pismeno na tem referatu potrdi.«

Na podstavi te odobritve izvrši upravitelj nabavo, pristojna komisija ugotovi, da se je nabava res izvršila in da so se izročile nabavljene stvari šolskemu upravitelju, nato pa opravi upravitelj izplačilo po redno in predpisno kolkovanem računu in priznanici.

Člen 14. Šolski upravitelj kot računodajnik-reziser mora voditi vse potrebne računske knjige, predpisane s pravilnikom D. R. št. 178.896 z dne 31. decembra 1928. (»Službene novine« št. 29/IV z dne 5. februarja 1929.)* in sicer:

blagajniški dnevnik, dnevnik nabav, knjigo pisarniškega materiala, knjigo potrošnega materiala, inventarno knjigo in pregled izdaj (bordero).

Člen 15. Šolski upravitelj ne sme izvršiti nobene nabave, če nima zanj odprtega kredita ali če ta kredit ne zadošča.

Drugače odgovarja šolski upravitelj gmotno za vsako nabavo, ki jo je izvršil.

Člen 16. Ko izplačuje šolski upravitelj posamezne nabave in vobče vse razhodke, zvezane z vzdrževanjem narodnih šol, mora opraviti vse zakonite odbitke za davek, doklade, takse in temu podobno.

Iz tega naslova pridržane vsote se vknjižijo kot polog in se izroče konec vsakega meseca pristojni davčni upravi, priznanice o izročitvi denarja pa se prilože k računom.

Člen 17. Šolski upravitelj mora izpričati vse prejete vsote z rednimi računi v dveh mesecih po prejemu denarja. Poraba se izkazuje v obračunu po pozicijah, kakor so označene v razporedu kreditov, prejetem od banske uprave.

Te pozdravlja

Tvoj stric

Matuzala.

* »Uradni list« št. 112/27 iz 1. 1929.

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,

ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cene!

Če ne predloži šolski upravitelj izpričujočih listin v določenem roku in ne likvidira svoje začasne priznanice, ima sreski načelnik pravico uporabiti določbe člena 11. tega pravilnika in mora šolskega upravitelja takoj pozvati radi polaganja računa o porabi denarja in vrnitve morebitnega ostanka. Podaljšava roka za likvidacijo začasnih priznanic ni dopustna za več ko 2 meseca, razen v izjemnih in opravičenih primerih.

Šolski upravitelj izroči pristojnemu sreskemu načelniku obračun z vsemi listinami, priznanicami, komisijskimi poročili itd. in ostanek ne porabljenega denarja.

Člen 18. Sreski načelnik prevzame obračune upraviteljev narodnih šol v svojem območju, jih pregleda in zahteva, po potrebi, od računodajnikov, da jih, kolikor je treba, popravijo in dopolnijo. Obenem prevzame od šolskih upraviteljev morebiti ne porabljeni denar in ga vrne bankski upravi tako, kakor to odrede posamezne banske uprave. Listina o vrnjenem denarju se priloži k obračunu dotične šole.

Tako urejene obračune predloži sreski načelnik takoj bankski upravi in zaznamuje v svoji razvidnici po členu 11. tega pravilnika, da je izročil šolski upravitelj obračun.

Zoper šolskega upravitelja, ki ne izroči rednega obračuna v odrejenem času, postopa sreski načelnik disciplinsko in, če treba, tudi kazensko in je upravičen zavarovati terjatev banske uprave iz prejemkov takih upraviteljev ali pa kako drugače. Sreski načelnik obvesti o vsakem takem primeru banksko upravo po najkrajši poti.

Člen 19. Po izvršenem pregledu obračunov vrnejo banske uprave sreskemu načelniku začasne priznanice, da jih izroči šolskim upraviteljem; sreski načelnik pa razbremeni le-te dokončno v svoji razvidnici po členu 11. tega pravilnika.

Novo akontacija za vzdrževanje tistih narodnih šol, ki so predložile obračune za minulo trimesečje, izda banska uprava sreskim načelnikom, brž ko prejme izpričujoče listine upraviteljev narodnih šol, ne da bi čakala na to, da vidira te listine krajevna kontrola, in jih vknjiži v knjigah banske uprave. Nikdar in nikoli pa se ne izplača nova akontacija šoli ali šolskemu upravitelju, če se niso še predložile izpričujoče listine za minulo dobo.

Člen 20. Za pravilno in redno poslovanje z denarjem, določenim za potrebščine narodnih šol, so sreski načelniki kot nakazovalci in upravitelji narodnih šol kot računodajniki po predpisih člena 56.

zakona o državnem računovodstvu gmotno in kazensko odgovorni, dokler ne rešijo svojih začasnih priznanic.

Učiteljske stanarine in plače šolskih služiteljev se ne smejo izplačevati za več mesecev naprej, marveč samo za posamezne mesece po predpisih o izplačevanju rednih prejemkov državnim uslužbencem.

To velja tudi za najemnine za najeta poslopja, če ni v pogodbi z lastnikom poslopja drugače določeno.

Člen 21. Šolski nadzornik mora pregledati celotno denarno poslovanje posameznih upraviteljev narodnih šol ob vsakem šolskem pregledu. Če treba, smejo opraviti tak pregled tudi za to določeni organi banske uprave in sreskega načelnika.

Člen 22. Banske uprave smejo tudi neposredno v svojem področju same nabavljati tiste potrebščine za narodne šole, ki se ne morejo nabaviti v manjših krajih in vaseh (učila, knjige, obrazce in dr.) in pošiljati nabavljene stvari posameznim narodnim šolam. Prav tako smejo nabavljati banske uprave posamezne potrebščine za vse šole v banovini, ki se vzdržujejo iz banovinskega proračuna.

Člen 23. Radi lažjega in enakega postopka po predpisih uredbe o vzdrževanju narodnih šol in tega pravilnika predpišejo banske uprave in nabavijo v breme kreditov za pisarniške potrebščine narodnih šol vse potrebne obrazce, ki jih je uporabljati pri tem poslovanju (proračunski predlogi, komisijska poročila, obračuni, denarne in ostale knjige iz člena 14. in pod.); pri tem se morajo ravnati po predpisih pravilnika o poslovanju računovodstvenih odsekov pri ministrstvih in o računovodstveni službi pri nakazovalcih (D. R. št. 178.896 z dne 31. decembra 1928.).

Prav tako smejo izdajati banske uprave zahtevati potrebna natančnejša navodila, kako je zahtevati kredite, sestavljati proračune in podobno.

Člen 24. Po tem pravilniku se je ravnati od dne 1. aprila 1937. dalje, pa tudi že prej, kolikor se nanašajo njegove določbe na sestavo proračunskih predlogov za l. 1937./38. in na način, kako se odobrujejo.

V Beogradu, dne 2. oktobra 1936.

O. n. št. 61.565/36.

Minister za prosveto:

Dobr. Stošović, s. r.

* »Uradni list« št. 112/27 iz l. 1929.

— Dovršeno lepi bodo vsaki lasje. Lepi lasje, čudovito negovani, vzbujajo pozornost in vlečejo nase vse poglede. Ne bodo li Vaši lasje pridobili tudi »njegovo« srce, ne ljubi li tudi on naravni sijaj in krasni odsev barve?

Vaši lasje prenesejo lahko še tako izkušene poglede, če jih pravilno negujete! Ako negujete Vaše lase z Elida Shampooom ostanejo vedno bujni, mehki in sijajni, dajo se lahko in lepo česati, a kodri drže dalj časa.

Vsem svojim odjemalcem in naročnikom: vesele velikonočne praznike!

Učiteljska tiskarna

s knjigarno v Ljubljani in podružnico v Mariboru

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Zadoščenje slovenskemu učiteljstvu. Senator Pucelj je v svojem govoru v senatu omenil tudi nelepo pisanje »Slovenca« proti slovenskemu učiteljstvu, ki so ga pavšalno obdolžili najbolj nemoralnih zločinov. Dejal je med drugim: Doživeli smo tako veliko sramoto, kakršne smo celo v Sloveniji le redkokdaj deležni. Našel se je človek, ki je javno obtožil vse slovenske učitelje z navedbo 12 nemoralnih stvari, ne da bi pri tem navedel le eno samo ime. S tem je bila vsemu učiteljstvu nanešena strašna kleveta. Učiteljsko združenje za dravsko banovino je tega gospoda ponovno pozvalo, naj navede imena, toda vse do danes je ta gospod molčal. To je tako strašna kleveta, da jo je treba na tem visokem mestu svečano obsoditi. Toda naj ve slovensko učiteljstvo, da takšen človek ne more žaliti našega poštenega učiteljstva vse dotlej, dokler ne bo vrnil notarju g. Bakoniku v Kranju onih 32.000 din, ki jih je prejel za neko mojo intervencijo, kakršnih sem napravil za časa svojega 7-letnega dela v Beogradu morda nad tisoč... To iznašam na tem mestu, da potolažim slovensko učiteljstvo, ki je bilo na tako obrekljiv način sramoteno. (»Slov. narod«.)

— I V proračunski debati v senatu je govoril tudi senator Pucelj. Iz »Slovenca« od 23. III. posnemamo, da se je najprej poklonil prosvetnemu ministru, da bi tako pripravil ozračje za napad na referenta Frana Erjavca, ki je bil v glavnem tudi vsebina njegovega govora. Potrebno se mu je zdelo povedati, kakšno je bilo življenje g. Erjavca od rojstva naprej pa do današnjih dni. Prebral je šolska izpričevala ter z vnmom brskal po vseh mogočih podrobnostih iz zasebnega in javnega življenja g. Erjavca. Ob nekem deževnem vremenu je našel med svojo korespondenco tudi pismo nadzornika Ivana Štruklja iz l. 1934., ki ga je prebral. Govoril je o strašnem pre-

od teh 154 po službeni potrebi, 52 pa jih je pozval z zaupnim, svojeručno napisanim pismom bankski inspektor Štrukelj, da vložijo prošnje za premostitev. Vsega skupaj je bilo premeščenih potemtakem po službeni potrebi 226 učiteljev in učiteljic ali ena tretjina vseh premeščenih. Poleg tega pa je bilo tudi mnogo starih, zaslužnih in uglednih učiteljev ponizanih, tako, da so se morali umakniti z upraviteljskih na učiteljska mesta, na korist mlajših, čisto manj sposobnim, a g. Erjavcu politično bolj všečnim učiteljem. Minister prosvete je branil tako početje, češ, da je po socialnih razlogih utemeljeno in da morajo beneficije šolskih upraviteljev uživati tudi mlajši in ne le starejši učitelji.

— I O celibatu učiteljic je po »Jutru« od 23. III. govoril senator Pucelj o členu 34. finančnega zakona, po katerem se učiteljice v bodoče ne bodo smele možiti z neučitelji. Označil je ta člen za nesocialen in nehuman in je naglasil, da so poročene učiteljice po večini srečne matere in najboljše kvalificirane učne moči.

— I Izjava prosvetnega ministra g. Štoševiča o nenamenešenih uč. kandidatih: Prehajajoč na vprašanje brezposelnih učiteljskih kandidatov v dravski banovini, je minister priznal, da je v vsej državi 800 brezposelnih učiteljskih kandidatov in da odpade od tega števila nad 700 samo na dravsko banovino. V teku letošnjega šolskega leta je bilo na novo nastavljenih 80 učiteljskih kandidatov. Ni pričakoval, da bo v tem pogledu žel kritiko opozicije, ker so druge pokrajine glede nastavitve učiteljskih kandidatov odrezale mnogo slabše, kakor pa dravska banovina. To je zelo težaven problem in je položaj tak, da bodo morali učiteljski kandidati v Sloveniji morda še po 5 do 6 let čakati, preden jih bo mogoče nastaviti. Tega pa ni krivo ministrstvo, nego ne-

Učiteljevo delovanje nekdanj in sedaj

Nekoliko kritičnih opomb k članku v 32. št. »Učit. tovariša«

Predvsem bi hotel pibiti dejstvo, da se iz izvajanja člankarja »Lira« po pretežni večini strinjam ter sem pripravljen podpisati njegova izvajanja z obema rokama.

Če sem kljub temu segel po peresu, da napišem par misli, ki so se mi vrinile ob čitanju dotičnega članka, sem storil to s posebnim ozirom na odstavek, v katerem zahteva člankar popolno svobodo za učiteljevo izvenšolsko delovanje. V nadaljnjem izvajanju te misli se hoče namreč zavarovati proti temu, da bi silil učitelja v društvo in organizacijo, za katere ne čuti zanimanja, nagnjenja in sposobnosti. Pri tem, da se ustvarja samo diletantstvo, kar bi bilo stvar le v škodo. Kdor je telovadec, naj ostane to, pevec naj poje in celo komponira, če ga veseli in čuti zmožnosti. Vse drugo naj pa prepusti drugim. Tista, čisto tako hvalisana mnogostranost, dostikrat škoduje kvaliteti dela.

V tem odstavku se subjektivno pravilne misli prepletajo s stvarno nepravilnimi zaključki, kar v svoji celoti ne bo pospeševalo smotrnega usmerjenja našega izvenšolskega dela.

Pravilni premisi po popolni svobodi za učiteljevo izvenšolsko delo, praktično — po

mojem mnenju — ne sme slediti zaključek, da naj telovadec telovadi, pevec poje, predavatelj predava itd., vse po osebnih sposobnostih in nagnjenjih. Na ta način zanašamo v delo zgolj subjektiven moment, ki stvarno ne sme biti edino odločujoč. Najvažnejši razlog za učiteljevo izvenšolsko delo leži vsekakor v stvarnih potrebah. Te se pa ne bodo nikdar ravnale po učiteljskih osebnih sposobnostih in nagnjenjih, marveč se bo moral vsak javni delavec sam usposobiti, da bo vršil tista dela, ki so družabno najpotrebnejša in najnujnejša in bo smel le med temi zbirati one, za katere čuti največ spretnosti in zanimanja. Torej svoboda, a s posebnim ozirom na nujne ljudske potrebe. Edino ta kriterij nam lahko da legitimacijo resnih kulturnih delavcev, ki razumejo čas in narod, v katerem živijo. Vsako drugačno gledanje, pa bodisi z osebnostne ali pravilnega načelnega stališča, pomenja nestvaren egocentrizem, za katerega zlasti danes ni mesta niti časa.

Zadostuje le, če se vsakdo le za trenutek poglubi v današnje razmere po našem podeželju, da bo odklonil načelo: telovadec telovadi, pevec poj itd. L. G.

Splošne vesti

— Prihodnja številka »Učiteljskega tovariša« izide zaradi velikonočnih praznikov šele čez 14 dni, to je 8. aprila.

Učiteljski zdraviliški dom v Rogaški Slatini, registrovana zadruga z omejeno zavezo

vabi svoje člane na XVII. redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. aprila 1937. ob 10. uri v prostorih deške nar. šole v Sv. Juriju ob južni železnici.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Čitanje in odobritev računskega zaključka za leto 1936.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi prvi občni zbor ob določeni uri ne bil sklepčen, se vrši pol ure pozneje na istem prostoru in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je brezpogojno sklepčen.

Dol pri Hrastniku, 19. marca 1937.

Za načelstvo:

Vitko Jurko, tajnik. Anton Gnus, načelnik.

Pripomba: Skupna seja načelstva in nadzorstva se vrši istega dne in na istem prostoru ob poldeveti uri, na kar se člani posebej opozarjajo.

— Društvo upok. učiteljstva ima svoj letni obč. zbor za leto 1936. v četrtek 1. aprila popoldne ob 15. uri pri Novem svetu na Gosposvetski cesti. Vabljeni vsi člani, članice in drugi.

VABILO

na V. redni občni zbor »Samopomoči učiteljskih otrok«, r. z. z. o. z. v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo 11. aprila 1937. ob 19. uri v tajništvu JUU v Ljubljani, Franciškanska ulica 6.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o poslovanju v leto 1936.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936.
3. Revizijsko poročilo. — Čitanje.
4. Samostojni predlogi.

Opomba: Ako ta občni zbor ne bi bil sklepčen, bo čez pol ure drug občni zbor, ki bo sklepčen glede na število zastopanih članov. Računski zaključek je razpoložljiv zadruginikom na vpogled pri načelniku Pavlu Lavriču, Tyrševa cesta 17/1.

V Ljubljani, dne 27. marca 1937.

Pavel Lavrič, načelnik.

Oman Oton, član načelstva.

Eleganten pomladni plašč, površnik
UKIČ * LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA

ganjanju učiteljstva v dravski banovini in nprtil vse na referenta Erjavca. Govornika je motil ves čas z duhovitimim medklici senator Smodej. Glede preganjanja učiteljstva je odgovoril senatorju Puclju sam prosvetni minister. Njegov odgovor, posnet po »Slovenec« je takle: V dravski banovini je bilo premeščenih v letošnjem šolskem letu 83 učiteljev v obeh letih, odkar je sedanja vlada na krmilu države pa 174, torej 174 premeščenih učiteljev v 2 letih od skupnega števila 4679 učiteljev. S tem je g. minister krepko in rešno zavrnil očitke in vse neresnične govornice o nekakem preganjanju. (Vsi seznami premeščenj, ki jih je objavil doslej »Slovenec«, morajo biti torej docela izmišljeni.)

— I Prosvetni referent Erjavec. O govoru senatorja Puclja piše »Jutro« od 23. III. tudi to: Vem pa, da imamo prosvetnega referenta, ki take kvalifikacije nima, in to je tisti gospod, ki vodi danes osnovnošolsko prosvetno politiko v Sloveniji poleg banovinskega šolskega nadzornika in Ljubljani g. Štruklja. Čuli ste panegirike, ki jih je pel temu prosvetnemu referentu g. Smodej, ki nam ga je predstavil kot največjega kulturnega delavca med Slovenci. Govoril je o tem človeku kot prosvetitelju Slovencev, ki je napisal kakšnih 30 knjig in ki mu ga ni para od Trubarja pa vse do Cankarja. Po mnenju g. Smodeja ni bolj sposobnega človeka med slovenskimi učitelji, kakor je g. Erjavec, in je le on sposoben napotiti slovensko učiteljstvo nazaj k šoli. Pri tem pa je imel g. Smodej veliko nesrečo. Izbrbljal je, da je bil sloviti g. Erjavec med drugim tudi že maksist v svoji periodi »Sturm und Drang«, da pa nikdar ni bil komunist. Trditve g. Smodeja, da je bil g. Erjavec marksist, nikdar pa komunist, so vzbudile že v soboto cele salve smeha in je ta marksist brez komunizma napisal l. 1920. tri zelo zanimive knjige, katere je morala policija zapleniti.

— I Premestitve učiteljev. Pod tem naslovom prinaša »Jutro« od 23. III. tudi sledeče: Nato je senator Pucelj govoril o kranjskih gimnazijskih letih in študijih g. Erjavca. Te podatke je opremil z izvlečki iz njegovih spričeval. Nato je nadaljeval: Za časa kulturnega dela tega človeka je bilo v dravski banovini premeščenih okrog 800 učiteljev in učiteljic,

sistematična prosvetna politika dravske banovine, ki je dovedla tako daleč. Oprostite, da moram s tega mesta naglasiti, da se bo dravska banovina v pogledu učiteljskih kandidatov utopila v svoji lastni masti. V dravski banovini so imeli dolgo vrsto let kar 6 učiteljskih. »Jutro« od 23. III.

— I Senator Smodej je govoril v proračunski debati v senatu o borbi proti komunizmu. Omenil je komunistično in boljševisko nevarnost na področju prosvetne uprave. Dejal je, da so bila v preteklih letih na nekaterih šolah v Sloveniji prava komunistična gnezda in da bi šolski nadzorniki, če bi pregledali šolske knjižnice, marsikje našli vse polno izrazito komunistične literature. Tudi nekater naloge po šolah obravnavajo predmete iz komunističnega nauka in v boljševisizmu prijaznem smislu. (»Slovenec«, 23. III.)

— I Strašna katastrofa v ameriški šoli. V šoli v Taylorju, v državi Teksas je bilo zaradi hude eksplozije parnega kotla ubitih okoli 500 otrok. Med žrtvami je tudi 68 učiteljev in učiteljic. (Vsi listi.)

— I Učiteljski kandidati bodo morali še čakati, je dejal prosvetni minister. Tega pa da ni krivo ministrstvo, ampak nesistematična prosvetna politika dravske banovine, ki je privedla tako daleč, da se bo dravska banovina v pogledu učiteljskih kandidatov utopila v svoji lastni masti. V Sloveniji so imeli dolgo vrsto let kar 6 učiteljskih, ki so producirala vedno večje število učiteljskih kandidatov, da jih imajo sedaj v dravski banovini kader 6 do 700 mladih, ki absolutno ne morejo dobiti zaposlitve. (»Slovenski narod«, 23. III.)

— I Pod naslovom »Smodej se je spet osmudil« piše »Slovenski narod« od 23. III. tudi tole: »Njegovo zagovarjanje g. Erjavca in njegove prosvetne politike pa je izvalo v senatu samo salve smeha.

— I Velika proslava učiteljskega društva za škofjeloški okraj je bila 13. III. posvečena jugoslovensko-bolgarskemu pobratimstvu. Pripadniki so vsi učitelji sreza pa tudi bolgarski minister g. Dima Kazanov. (»Jutro«, 17. III.)

— I Praznik mladinske pesmi v Konjicah. Pri koncertu je sodelovalo 10 mladinskih pev-

skih zborov. Spored je prenašala tudi ljubljanska radijska postaja. Posamezni zbori so kar najlepše odpeli svoj program, a nekateri so izpričali že precejšnjo umetniško tendenco. Kakor kaže, se bodo vsi ti zbori razvili v odlične mladinske korpuse. (»Jutro«, 17. III.)

— I Šolskega nadzornika ne morejo imenovati brez njegovega pristanka, oziroma proti njegovi volji zopet za učitelja, ker se to protivi paragrafu 98. uradniškega zakona. Tako je odločil državni svet. (»Jutro« in »Slovenec«, 17. III.) »Slov. narod« pripominja, da bi se iz istega razloga pritožili tudi JNS odstavljeno upravitelji. »Slovenec« od 18. III. pa, da so premetitve začele pod JNS režimom.

— I »Slovenski dom« z dne 17. III. piše: »JUJ se je postavilo proti novemu amandmanu, ki ukinja službo učiteljicam, ki se poročijo z neučitelji. Učitelji pravijo, da s tem kršijo osnovne državljanske pravice učiteljic, rušijo uradniško enakopravnost in jemljejo narodu vzgojiteljice. V naši državi je še mnogo nepismenosti, manjka prosvetiteljev in vzgojiteljev. Zakonski predpis tako onemogoča tudi možnost učiteljic in sploh preprečuje možnost izobraženih žensk. Kakor krčevito brani pravice učiteljic, ki so poročene z neučitelji, tako nimajo za tisoč brezposelnih učiteljev drugega, kakor zlato upanje, naj le počakajo.«

— I Šole za vojaško vzgojo mladine bo začela snovati romunska vlada, da se romunska mladina vzgoji v borbenem duhu. (»Slov. dom«, 22. III.)

— I V senatu je govoril senator Hribar o potrebi ustanovitve akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, senator Popović pa o tem, kako naj se prepreči širjenje komunizma med mladino. (»Slov. dom«, 22. III.)

— I Kateheti na ljudskih in meščanskih šolah se lahko namestijo, če je v vseh ljudskih in meščanskih šolah tiste šolske občine 20 ur tedenskega verskega pouka v razredih ali oddelkih z najmanj 20 učenci. (»Slovenec«, 10. III.)

Učiteljski pravnik

— § Vprašanje F. A. Državni uradnik je premeščen po službeni potrebi. Nima pa denarnih sredstev niti za potovanje, tem manj za selitev ter zaprosi takoj po prejemu razrešilnega dekreta za nakazilo akontacije na račun selitvenih stroškov. — Ali lahko v tem primeru čaka v dosedanem službenem kraju na nakazilo predujma, ali pa mora kljub vsem zaprekam nastopiti službo v novem kraju v roku 5 dni po razrešitvi?

Odgovor! Uradnik se mora javiti »v« 5 dneh po razrešitvi na novem službenem mestu. Ako se ne javi v tem roku, mora opravičiti prekoračitev roka, ako pa ne nastopi v 10 dneh po prej navedenem roku, mu prestatne služba po § 104./9.

Pomanjkanje sredstev za potovanje, odnosno selitev, ne opravičuje prekoračitve roka za pravočasen nastop službe. Premeščeni si mora pač pomagati, da dobi sredstva za selitev kjerkoli. Znani so nam primeri, da je nakazala kralj. banska uprava gotove zneske na račun selilnih stroškov proti vračilu ob končnem izplačilu selilnih stroškov.

Mladinska mafica

— mm Za veliko noč najlepše darilo za mlade in stare so »Pirhi«. Knjiga obsega 25 krajših in daljših sestavkov za mladino. Pri ilustracijah je sodelovalo 26 naših najboljših ilustratorjev.

Kašabova, bolgarska pedagoginja piše o »Pirhih«: Bolgarija se čuti zelo počaščena, da ste zbrali najboljše pripovedke za Vašo mladino. Izbira pripovedk je zelo posrečena, prevod odlični, ilustracije zelo uspele. Knjiga predstavlja nekaj lepega in izrazitega.

»Vigred«: Knjiga bo za marsikateri praznik in god za naše male prav prijetno darilo.

»Slovenec«: To knjigo moramo pozdraviti ne samo kot lepo mladinsko knjigo, ki ni samo, kar se tiče opreme in izdaje svojevrstna, temveč ima tudi svoj pomen tudi kot začetek sistematičnih prevodov iz bolgarske književnosti...

Mentor: Otrokom postanejo »Pirhi« ena najljubših knjig, a tudi odrasli bodo radi segli po njih, zlasti taki, ki jih zanima narodno blago.

Pragerpresše: Zbirka »Pirhi« so resničen dar. Med avtorji 25 povesti so skoro izključno priznana imena. Tudi ilustracije so lepe, nekatere naravnost izvrstne.

»Jutro«: Knjiga vzbuja pozornost tudi zaradi svoje opreme, ki je po zamisli in izvedbi taka, da po vsej verjetnosti tudi sami Bolgari nimajo nič podobnega. Tako število ilustratorjev je edinstveno v slovenski knjigi.

— mm O književnosti za mladino je priobčil tov. Janko Samec v »Slovenec« od 14. III. članek, kjer pravi med drugim: »Ideja mladinskega lista, kvalitetno urejenega in naslonjenega na močno stanovsko organizacijo, ki je vzklija v Trstu, se je prenesla po preganem učiteljstvu v Ljubljano. Na osnovi izkušenj, nabranih v Primorju, je slovensko učiteljstvo ustanovilo v okviru svoje stanovske organizacije »Mladinsko matico«, ki si je postavila za cilj, izdajati otroški list in pospeševati z izdajo rednih letnih knjižnih darov, po vzorcu knjižnih družb za odrasle, razvoj slovenske književnosti za otroke. Uspehi te knjižne organizacije, bodisi v kvantitativnem in v primeru s predvojno organizacijo trga otroške knjige tudi v kvalitativnem oziru so nedvomni. Njena zasluga je, da je zainteresirala za pisanje celo vrsto starejših in mlajših literarnih sil, od katerih so nekatere dale primerke slovenske otroške pesmi, črtice, novele, ali povesti, ki sodijo med najboljše, kar smo Slovenci doslej producirali na tem polju. Naj imenujem v tej zvezi, da mimo Župančiča, ki je ostal še vedno nedosegljiv mojster v svoji otroški pesmi, starejših niti ne citiram vnovič, še A. Seliškarja, B. Magajno, M. Klopčiča, L. Mrzela, N. Velikonjo, V. Tauferjevo in še nekaj drugih. — Prezreti pa ne smemo, da se je »Naš rod« prav v letošnjem letu preuredil v literarno-didaktično revijo za otroke. V tem je dana možnost zapostavljanja umetniškega principa v prilog žurnalistični reportaži, ki je pri nas vse preveč oblikovno pod kvalitetno črto.

Naša gospodarska organizacija

— g Zadržnikom Učit. samopomoči. V mesecu marcu 1937. so umrli ti-le zadržniki: Gorazd Fran, Ljubljana, Rubeša Fran, Kastav in Levec Janez, Ljubljana — 414. do 416. smrtni primer. Samski zadržniki dobe položnice, s katerimi naj nakažejo po 16 din, zakonski pari pa 31 din. Zadržniki z večjimi zaostanki so dobili opomine. Zadržna uprava prosi vse zadržnike, da nam takoj po prejemu aprilske plače, oziroma pokojnine nakažejo predpisane zneske.

Šolski radio

— r XXV. Petek 2. aprila bo predaval g. Drago Supančič: Z učiteljskim pevskim zborom po Srbiji od 18. marca do 24. marca. Povedal bo, kako je UPZ v Borovem, v Beo-

Stanovska organizacija JUJ

Iz izvršnega odbora

— iz Učiteljskom udruženju Beograd. — Bugojno 10 III 1937. — Molimo vas radite da se učiteljice mogu udati za sve činovnike prosvetne struke hitno amandman. — Uprava.

— iz Glavnem odboru učiteljskog udruženja Beograd. — Sarajevo 12 III 1937. — U in-

gradu, v Kragujevcu, v Nišu, v Leskovcu, v Kumanovem in v Skoplju s pesmijo pokazal našim bratom veličino duha našega najplodovitejšega skladatelja Emila Adamiča in kako je UPZ s to turnejo proslavil tudi 25 letnico osvobođenja Južne Srbije iz petstoletnega robstva II.—III.

— r XXVI. Torek 6. aprila bo govoril g. Ivan Michler: »Pojdimo odkrivat lepote Križne jame.« Predavatelj bo popeljal mladino v prelepo Loško dolino, kjer se bodo povzpeli na Križno goro, odkoder je lep razgled po Loški in Cerkniški kotlini tja do belega Snežnika in temnega Javornika. Nato se bodo podali z malimi jamskimi čolni odkrivat lepote Križne jame, ki je največja in najlepša jama dravske banovine. Vozil se bodo po jamskem potoku preko 22 jezerc globoko v notranjost bloškega gorskega masiva. II.—III.

— r Petek 9. aprila bo g. Miroslav Zor pokazal v dialogu pot »Od vlakna do obleke.« Razpored: 1. Kako nastane nit. 2. Tkanje. 3. Izboljšanje blaga. 4. Beljenje in barvanje. 5. Obleka. II.—III.

teresu učiteljstva potražite izlaz da se ne usvoji amandman o udaji učiteljica za neučitelje. — Uprava.

— iz Izvršnom odboru Jugoslovenskog učiteljskog udruženja Beograd. — Učiteljsko udruženje sreza staropazovačkog i grada Sremskih Karlovaca moli vas da zauzmete energičan stav protiv izvršenih amandmana kojima se ruše i oduzimaju najsvetija prava naših učiteljica. Ogorčenje je ovde silno. Uprava.

— iz Glavnem odboru Jugoslovenskog učiteljskog udruženja Beograd. — Štip 15 mara 1937. — Molim hitno intervenišite da se amandman dodatka § 93 Zakona o narodnim školama odbaci jer je time pogoden ceo učiteljski stalež naročito učiteljice koje su najpotrebnije od svih žena u državnoj službi. Uprava.

— iz Jugoslovenskom učiteljskom udruženju Beograd. — Split 11 III 1937. — Učiteljstvo naše banovine iznenadeno i ogorčeno poslednjim amandmanom uz Finan. zakon, kojim se preči učiteljicama udaja za neučitelje, protestira i moli da se zauzmete, kako bi taj amandman ispao iz Finan. zakona, jer je nesavremen i nesocijalan. — Uprava.

— iz Centrala Jugoslovenskog učiteljskog udruženja Beograd. — Split 13 III 1937. — Amandman odnoseći se na brakove učiteljica izazvao je ogorčenje i silne proteste obojega spola jer atentat na najintimnije osećaje srca u čemu treba da vlada neograničena sloboda. Isti će porazno delovati na uspeh u školi. Energično protestirajte. — Uprava.

Iz društva Vabila

— JUJ — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELSAH bo zborovalo dne 10. aprila v Celju skupno s sreskim društvom Celje, ki objavi tudi dnevni red. — Vsi člani društva se opozarjajo, da se je od 1. septembra 1936. zvišala članarina za mesečne 3 din v smislu sklepov o ustanovitvi podpornega fonda in upoštevajo to pri vplačevanju članarine. Odbor.

AVGUST AGNOLA

LJUBLJANA
Tyrševa cesta št. 10

Zaloga stekla, porcelana, kamenine, zrcal in šip. — Kompletne opreme za restavracije, hotele, gostilne, kavarne in bare ter za splošno gospodinjstvo. — Luksuzni predmeti

Telefon
24-78

Prihajamo zopet in prinašamo zadje modne novosti

Velemanufaktura

A. & E. Skaberné
Ljubljana

KNJIŽNA ZALOŽBA HRAM

izda v svojem letošnjem programu 1937/38 šest obširnih del v prevodih naših najboljših prevajalcev: Otona Župančiča, Vladimira Levstika in drugih, izbranih iz svetovne literature, trajne umetniške vrednosti.

Vsaka knjiga v lepi opremi bo obsegala 300—400 in tudi več strani.

Plačljivo v dvanajstih mesečnih obrokih, v polusnje vezane knjige din 33— mesečno, v celo platno vezane knjige din 25— mesečno.

Vsak naročnik, ki se naroči na naš letošnji program, dobi kot nagrado še eno v celo platno vezano knjižico, izdano pri naši založbi izven rednih programov. Več v prospektu.

Zahtevajte prospekt — katerega pošljemo brezplačno.

Založba HRAM, Ljubljana, Florijanska ulica 14

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

ZAMENJAVA

službenega mesta na šest-razredni šoli (2½ km) z mestom v bližini Maribora do 10 km. Zamenjava radi družinskih razmer.

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

CICIBANOM NAJLEPŠE PIRHE!

Fromova računalna z novci, uro, ploščicami in paličicami 12 din, ček rač. 12.066 Vek. From — Pesnica.

FABIANI-JURJOVEC

LJUBLJANA / STRITARJEVA ULICA

priporoča veliko
izbiro damskega
in moškega blaga

Knjigarna

»Učiteljske fiskarne
registrirane zadruge 3 omejeno zavezo«

Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6
Podružnica Maribor,
palača banovinske granilnice

priporoča cenjenemu občinstvu svojo zalogo pisarniških in šolskih zvezkov. Knjigarna sprejema naročila za knjige iz inozemstva, za vse domače in inozemske liste, revije itd. Velika izbira razglednic in slik. Cene solidne! Postrežba točna! — Izdeluje diazo-amoniak-papir „JASNIT“, za kopiranje načrtov, ki je edini 100% domač izdelek te vrste v državi!

Za pomlad

novosti za obleke,
plašče, kostume, kompleje

in manufakturo sploh
v ogromni izbiri kupite
dobro in poceni pri

NOVAK

MANUFAKTURNA TRGOVINA

LJUBLJANA — KONGRESNI TRG 15

PRI NUNSKI CERKVI

P. n. učiteljstvu nudimo ugodne plačilne pogoje